

Tomaž
Kosmač

Do teme in nazaj

V črnini jesenske noči sva se z Ivanom vlekla navkreber proti bifeju 'V temi'. Oddaljen je bil dobre pol ure hoda po razgrapani gozdni cesti. S seboj sva iz mesta ponesla enolončno litrco, ki je razbijala dolgčas enoličnega premikanja nog. Izmenično sva si jo podajala. Nisva se prerekala okrog tovara. Vsak ga je rad nosil. V Temo smo zahajali vsak vikend. Ni nam bilo mar prehojenega napora in oddaljenosti. Zgoraj nas je vedno čakal last-

nik z domačim vinom, ki je premočno odstopalo od trgovinsko-gostilniške mlakuže. Johan je bil tudi drugače faca. Vedno nasmejan in dobre volje, zanimiv sogovornik pristne narave. Vsak ga je imel za svojega in vsak ga je najboljše poznal. Tako stara obrt kot mlada generacija. Krožile so govorice, da rad pogoljufa pri pijanih ljudeh, zaračuna kakšno rundo več ali kaj podobnega, ki pa so jih najbrž sprožili zavistni trezneži, varuhi mladine in morale. Vseeno so ti zlobneži počasi dosegali svoj namen. Ljudje so najbolj občutljivi pri denarju. Začeli so mu gledati pod prste, zavestno in škodoželjno, nekateri nehote, pod vtisom govoric, meni pa se je tako in tako jebalo. Tip je bil dober. Obisk pa je kljub vsemu začel upadati.

Stopila sva v notranjost. Šerifska vrata so se zanihala in oči privadile na mračno zakajenost. Prostor je bil polprazen, mize dobro zapolnjene. Naročila sva liter in sedla k Sanji in Jožetu pod obok. Za sosednjo mizo je ležal mrlič v svojem alkoholnem rajju, sanjajoč bele miši. Tukaj so te čudno gledali, če nisi bil nasut. Kvaril si ambient in ugled oštarije.

Sanja je bila že v Indiji, Jože steklenih oči. Rekel je:

»Ne smem piti, ker vozim.«

Zunaj je imel zelenega princa. Nič dobrega se mu ni obetal. Uvodni litri so minili v začetnih besedah. Kupil sem košaro trdo kuhanih jajc, Johan je prinesel še 'človek ne jezi se' in vrgli smo partijo. Kocka se je kotalila po lupinah in non stop gorela. Premaknil si, kolikor se ti je pač zdelo. Igrali smo za rundo. Pomembno je bilo ne izgubiti.

»Čas bi že bil, da se dvignemo,« sem rekel.

»Zakaj pa? Saj je šele ena.«

Nadaljevali smo z metanjem. Ne za dolgo. Igra je postajala odveč. Potisnili smo jo v ozadje. Rajši smo govorili drug čez drugega, drug drugemu ali kar tjavendan. Besede niso bile pomembne. Gobcal si kar tako. Ne da bi kaj povedal. Gobcal si, ker ti je pač pasalo.

Okrog treh smo se pobrali, vzeli še dva litra in se zbasali v avto. Jože je

moško speljal, s Sanjo na zadnjem sedežu pa sva načela prvo steklenico. Zaokrožila je med nami. Princ je brzel in divje poskakoval po koreninah. Premetavalo nas je na vse strani in z glavo smo butali v streho. Prijel sem flašo in jo nagnil k požirku. Za las prepozno. Počilo je in zletela mi je z rok. Znašli smo se v drevesu. Prednje šipe ni bilo več na svojem mestu. Izginila je neznanu kam. Skobacali smo se na plano. Jože je ostal na svojem mestu. Z bučo na volanu je obupano ponavljal:

»Kaj sem napravil, le kaj sem jaz napravil...«

Začel sem se režati. Ivan je nekoliko krvavel iz roke, zato sva s Sanjo začela iskati šipo. Ležala je na cesti, nekaj metrov naprej. Absolutno cela. Niti počena ni bila. Pobrala sva jo in vrgla na zadnji sedež. Jože je še vedno slonel na krmilu.

»Kaj sem naredil, le kaj sem jaz naredil...«

»Kaj se sekiraš? Saj smo free,« je rekla Sanja.

»Tudi maska ni razsuta. Sicer je malo v pizdi, pa bo že,« je s sprednjega konca raportiral Ivan.

Jaz sem se režal in pil. Bilo je strašno. Družno smo porinili vozilo nazaj na trasirano pot. Motor je zabrnul in v nezmanjšanem tempu smo se spustili naprej po klancu. Veter nas je blagodejno bičal po obrazu. Priskakljali smo na asfalt in se po ovinkih srečno zasidrali na avtobusni postaji. Ljudi še ni bilo na spregled. Prve luči v spalnicah so se komaj prižigale.

»Kam pa sedaj?«

Grižljaj vina smo še imeli.

»Gremo v Indijo,« je rekla Sanja.

Jože se je obrnil k meni: »Kje stanuješ?«

Povedal sem mu. Zakurblal je stroj, pritisnil gas, švignil po avtobusni, butnil čez pločnik, cesto, na nasprotni pločnik in končno zavil desno. Ob robu pločnika je na kovinskem drogu visel prometni znak. Ne za dolgo. Ta je odslužil svoje. Na čisto ga je spodsekalo. Samo ni ga bilo več. Ostal je le še kovinski štor. Samohodka je zahtevala svoj davek. Bezljali smo dalje in rušili vse pred sabo. Nenadoma je zavil levo in se zapičil v betonsko cvetlično gredo. To je bil konec. Posadka je bila diskvalificirana. Opazil sem, da se z bližnje tovarne trumoma valijo delavci. Gnala jih je radovednost. Norma ni bila več tako pomembna. Raztegnil sem vse štiri in se zleknil na cesto zraven razbitine. Videl sem jih, kako se mi bližajo. Zaprl sem oči. Pritajeno žlobudranje, nato glas, ki je zaobjel množico.

»Mrtev je!«

Nekdo mi je otipal srčni utrip. Na roki, zatem levo stran prsi.

»Ali je mrtev?«

Brez odgovora. Rahlo sem poškilil. Tolpa obrazov nad mano. Spet sem zaprl oči. Nato kot da so se predramili.

»Ja, kaj ste pa delali?«

»Glej jih! Vsi so nažgani.«

»Naj vendar kdo pokliče policijo.«

»Pa rešilca.«

Minute so se vlekle. Nobenega ni bilo na spregled. Skoraj sem bil že

zaspal: Potem svetloba. Mladi policaj mi je dvignil veko in z lampo svetil v zenico. Nisem trenil. Še levo oko. Enak postopek. Poklical je tovariša. Ta mi je posvetil samo v obraz in rekel:

»Saj to je Kosmač.«

In hipoma nadaljeval: »Da se mi takoj dvigneš!«

Šale je bilo konec. To sem dobro vedel. Počasi sem se dvignil pokonci in se negotovo zamajal. Obkrožala me je cela izmena. Vse štiri nas je povlekel vstran. Ljudje so se pričeli razhajati in se vračati za svoje stroje. Jože mu je pričel nekaj tolmačiti. Odpeljali so ga v službeno vozilo. Sledil mu je Ivan, ki je kasiral tudi klofuto zaradi neprimernih besed in obnašanja. Sanja se je nenadoma oddaljila in skušala oditi.

»Kam pa ti?« jo je vprašal.

»Grem v Indijo. Umret.«

Pridružila se je dvojici v modrem vozilu. Prišla je vrsta name.

»Zakaj si ležal na cesti?«

»Nič. Zaspal sem.«

Sledilo je popisovanje. Ko sva končala, je rekel:

»Zdaj pa zgini domov!«

Pohlevno sem sklonil glavo in počasi zapuščal prizorišče. Ni kaj, korekten človek. Korekten postopek. In korektna noč.

NAŠ VSAKDANJI KRUH

Z dobrim namenom, da bi si potešil lakoto, sem odšel takoj zjutraj v trgovino. Pri prodajnem pultu sem prodal pet praznih steklenic, vendar jim kruha še niso dostavili. Tudi včerajšnjega niso imeli več. V roki sem držal cenovni listek in se obupano sprehajal med policami. Kaj naj si sedaj nabavim? V želodcu je krulilo. Gledal sem v palčke, čips, smoki in take finte. Nič se mi ni zdelo primerno. Kupil sem liter vina.

»Vedno začneš tako zgodaj?« je vprašala blagajničarka.

»Kadar le morem.«

V gostilnah začnejo točiti šele po osmi, deveti. V trgovini si lahko kupiš že ob sedmi. Kje je smisel takega pravila? Kot bi rekli: Do osmih lahko fukaš doma, po osmi pa tudi pri sosedu.

Poslednji drobiž je romal za časopis in sedli smo v park na potuhnjeno klop. Vsi trije. Jaz, bula in Sportske novosti. Standardni trio, ki je dopolnjeval drug drugega. Sonce se je komaj rojevalo in na nič nisem mislil. Kadar delaš, ne moreš misliti. Če pa že razmišljaš, se razmišljanja ne zavedaš. Mimoidočih skoraj ni bilo. Le sem in tja kak nabuhel cekar, ki je že po svoji napudranosti izgledal tako trapasto, da ti je postalo slabo. Tudi nekega polznanca je prineslo mimo. Naprosil me je za požirek vina in ob vrnitvi sem na flaši še vedno občutil gromozanski smradni zadah njegovih ust. Izgovoril sem se na opravke in se odpravil k Ivanu. Na trkanje se ni nihče javil. Premaknil sem se v sosednji blok k njegovi stari.

»Ti je kaj znano, kje se nahaja Ivan?«

»Kaj nista bila včeraj skupaj?«

Pobrskal sem po spominu. Ni mi bilo znano.

»Kaj pa vem, kje se ga je hudič spet našel. Si bil v njegovi luknji?«

»Bil, pa ga ni. Vsaj nihče se ne oglasi.«

»Potem pa ne vem. Najbrž je kje zunaj.«

Torej ni bila seznanjena z njegovim gibanjem. Odpravil sem se na miren, počasen sprehod do studenca, prebiral Sportske in praznil vsebino. Tam sem spet sedel na klop in opazoval ljudi s kislimi obrazi. Kot bi vsem opravili lobotomijo. Vina je počasi zmanjkovalo, čeprav sem štedil z žejo. Zmešal sem ga v bevando in postal nasprotje Jezusa. Čas za vrnitev je napočil.

Že na prvo trkanje so se vrata sunkovito odprla.

»Kaj pa ti strašiš tako zgodaj?« se je vame, še v gatah, zazrl Ivan.

»Že blizu poldneva je,« sem spravljivo pojasnil.

»Za tebe. Zame je še jutro.«

»Nekaj vina imam,« sem rekel in pokazal zadnje kaplje.

»Ne brini. Imam jaz za piti.«

Povabil me je naprej. V postelji je ležala Irma. Ivan se je pričel oblačiti. Irma me je opazila in se nasmehnila. Nato je zagledala flašo v moji roki. Nasmeh ji je nekoliko zbledel in povsem izginil, ko je Ivan postavil na mizo svojo buzaro.

»Ivan, saj ne boš spet pil,« je proseče rekla.

»Seveda bom.«

»Obljubil si mi, da bova danes...«

Prekinil jo je: »Danes bova s Kosmotom pila!«

»Kot je rekel Frenk,« sem se oglasil, »kadar se mi zahoče piti, me tudi s štrikom ne zadržiš.«

»Tako je. Zdaj pa hitro vstani in spizdi v štacuno po tri bule, ker nama bo ta kmalu zmanjkala. Saj denar imaš.«

»Ampak...«

»Kadar jaz kaj rečem, ukažem!« se je zadril Ivan.

Poslušno se je dvignila in odpekotala po naročeno. Vključila sva glasbo. Ivan mi je pokazal najnovejšo sliko. Bila je še v nastajanju, ampak zarisane konture so dajale slutiti, da gre za dobro stvar. Delal jo je po naročilu in kupec mu je že nakazal pol zahtevanega plačila. Iz tega denarja je tudi izviral njegov maček, ki ga je silil k hitrejšemu pitju. In slikanju.

Irmina vrnitev se je ujela s spraznitvijo prvega litra. Načeli smo drugega. Začuda se nama je pridružila pri utapljanju. Verjetno iz razočaranja ali pa kljubovanja. Bila je tipičen predstavnik zapoznele generacije koktarjev. Danes bo Rugelj hodil po trnih.

Začeli smo nakladati o praznini vsakdana in brezcilnosti življenja in jel sem opazovati stare babe na njivah. Sklanjale so se po gredicah in kazale debele fundare. Mi smo sedeli na koščeni in se sklanjali nad kozarce. Dolgčas, naveličanost in preobjedenost so se nam smejali izza vseh smeri. Treba je bilo ukrepati. Irma je bila poslana po nadaljnja okrepčila, midva pa sva sklenila popestriti dogajanje. Spomnila sva se kocke in postavila na

mizo šest možnosti. Pameten, kakršen sem že, sem se ponudil, da vržem prvi. Uspelo mi je zadeti najbolj zajebrano varianto. Razbiti šipe enemu od sosedov. Odločil sem se za tipa, ki se dela frajerja in večkrat teži. Spustil sem se po hribu, pograbil kamen in kiksnil. Šele v tretjem poskusu je steklo zažvenketalo. Ponosno sem se vračal nazaj po griču. Irma in Ivan sta me opazovala in pričakala pred stanovanjem.

»Zajebal si,« je rekel Ivan, »zmotil si se v bajti.«

»Prav jebe se mi. Vračal se ne bom. Glavno, da je bil storjen vsaj poskus izvršiti voljo kocke.«

Zadovoljni smo se vrnili v brlog in nadaljevali s praznjenjem eliksirja. Zdi se mi, da je Irma ob tem malo počivala, ker sva se z Ivanom, morda po volji kocke, slekla do golega, ona pa je, če se ne motim, ostala v modrcu in hlačkah. Dozdevno je nekaj mutila proti skupinskemu seksu, češ da ima rada le njega.

Zjutraj sem se zbudil na trojnem kavču z narobe oblečenimi hlačami, brez gat pod njimi. Gostitelja nisem hotel buditi. Spral sem si čekane, se umil in šel v mesto. Tam me je prestregel zateženi mali tip, pri čigar hiši sem pomotoma razsul šipo.

»Zakaj si to storil?«

»Profesionalna deformacija,« sem rekel.

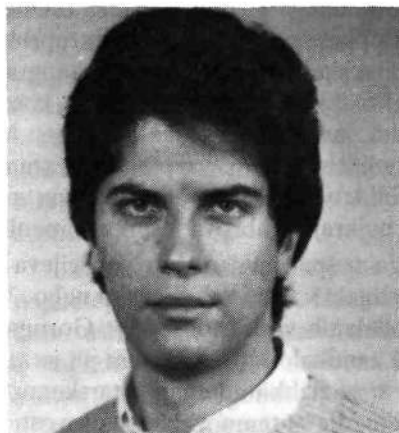
»Če mi ne povrneš škode v treh dneh, te bom res profesionalno deformiral!«

Nisem se hotel dolgo nategovati z njim. Bolela me je glava. Imel je akutno bolezen nerazumevanja.

»Dobro. Koliko?«

Povedal je znesek.

»Pa samo po kruh sem šel,« sem zavzdihnil.

Miran
Košuta

Sotar

Sonce je klekljalo na morju biser-no čipkovino. Poletje kot malokdaj. Ko je žareča preproga skušnjava, ki migotaje vabi na pot do obzorja. Z obronkov Svetega Primoža, kjer je ščavje poraslo kremenasto rušje previsov, je lajnavo cvrkutala v popoldan škržatja uspavanka. Da so kinkali bori po kraškem grebenu tja do Nabrežine, da so mehko dremale rante in latniki pod zeleno plahto vinogradov, da so

v toplem objemu morskih sap plivkale obale tržaškega zaliva. Tu in tam je trudno usnulost brega od Grljana do Štivana prešapnilo prhutanje grmi-